

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح ماده (۵) بیمه کارگران ساختمانی»

محمدحسین مرادی

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۸۹۱

شماره چاپ:

۱۳۶۸

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۹۰۳۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۴/۳

مقدمه

براساس تبصره «۱» ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت مجموع ۳۰ درصد حق بیمه،^۱ افراد را تحت پوشش بیمه بازنشستگی و درمان قرار دهد. مطابق با ماده (۳۶) این قانون، کارفرمایان مسئول پرداخت حق بیمه خود و فرد بیمه شده به سازمان تأمین اجتماعی هستند؛ به این ترتیب که کارفرما موظف است موقع پرداخت حقوق و مزایا، سهم بیمه شده را کسر کرده و سهم خود را بر آن افزوده به سازمان تأدیه نماید و در صورت تأخیر یا عدم پرداخت؛ مسئولیت با کارفرماست.

در حالت معمول و در کارگاهی ثابت که محل کار، روزهای کاری و کارفرما مشخص و ثابت است، چالشی در رابطه بیمه‌ای کارگر، کارفرما و سازمان تأمین اجتماعی وجود ندارد؛ اما آنچه موجب شده تا به قانون مجزایی برای بیمه «کارگران ساختمانی» نیاز باشد؛ ماهیت این شغل و «ثابت نبودن روزهای کاری، محل کار و کارفرما» است. این ویژگی باعث شده برقراری رابطه بیمه‌ای بین کارگر و کارفرما به شکل معمول ممکن نباشد.

به عنوان مثال ممکن است یک کارگر ساده (از جمله کارگرانی که در محل «کارگران آماده به کار» در هر شهر تجمع می‌کنند) در یک ماه بیش از ۱۰ کارفرما داشته باشد یا یک برق‌کار ساختمان در مدت یک سال به صورت هم‌زمان یا در بازه‌های زمانی متفاوت با چند کارفرما در تعامل باشد.

راه‌حل در نظر گرفته شده برای این چالش، جدا کردن رابطه مستقیم موجود بین کارگر و کارفرما بوده است؛ به این صورت که کارگران حق بیمه خود را نه به کارفرما که به صورت مستقیم به سازمان تأمین اجتماعی می‌پردازند. از سوی دیگر کارفرمایان نیز فارغ از تعداد کارگران مورد استفاده، براساس یک معیار مشخص (که متغیر و محل مناقشه بوده است) حق بیمه خود را به سازمان تأمین اجتماعی می‌پردازند. البته این جدا کردن رابطه کارگر و کارفرما و تأمین بخشی از سهم حق بیمه کارگر به صورت مستقل، موجب شده است که به دلیل ارتفاع مالی ناشی از این مابه‌التفاوت، برخی از افراد که کارگر نیستند نیز خود را به صف بیمه کارگران ساختمانی اضافه کنند تا از این مزیت بهره‌مند شوند.

ناظر علمی (سیدعباس پرهیزکاری). اظهار نظر کنندگان (سیدمجتبی شهرآیینی، محمد برزگر خسروی، شهاب‌الدین فولادی مقدم).
۱. برای بیمه‌شدگان مشمول قانون کار، ۲ درصد حق بیمه بیکاری به این رقم افزوده می‌شود.

در کنار تقاضای مازاد ایجاد شده از سوی افراد غیرکارگر، آنچه تاکنون موجب چالش در این مقوله بوده، مکفی نبودن اعتبارات دریافتی از «کارفرمایان» برای بیمه کارگران بوده است که باعث شده تا پدیده «سهمیه‌بندی بیمه» در این حوزه به وجود آید. به این صورت که هرساله بسته به اعتبار موجود، تعداد سهمیه‌های مشخصی به شهرهای مختلف اختصاص می‌یابد و در صورتی که تعداد کارگران ساختمانی در یک شهر بیشتر از سهمیه‌های اختصاص یافته باشد؛ کارگران باید در صف انتظار برای بیمه باقی بمانند که این مورد یکی از اصلی‌ترین گلایه‌های این قشر است. مطابق اطلاعات ارائه شده سازمان تأمین اجتماعی کسری منابع این سازمان از محل اجرای قانون بیمه کارگران ساختمانی در بازه ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ بیش از ۹ هزار میلیارد تومان بوده است.

همچنین بر مبنای این اطلاعات، مستقل از اینکه افراد بیمه شده به صورت واقعی کارگر ساختمانی هستند یا خیر، تعداد افراد بیمه شده در بیمه کارگران ساختمانی تا پایان سال ۱۳۹۸ نزدیک به ۸۳۲ هزار نفر است؛ این در حالی است که مطابق اظهارات انجمن صنفی کارگران ساختمانی، تعداد کارگران ساختمانی در کشور حدود یک میلیون و دویست هزار نفر است که در صورت صحت این آمار حداقل حدود چهارصد هزار نفر در صف پوشش بیمه‌ای کارگر ساختمانی هستند.

طرح ارائه شده در سال ۱۳۹۹ با عنوان «اصلاح قانون بیمه کارگران ساختمانی» و سپس در سال ۱۴۰۲ با عنوان «اصلاح ماده (۵) بیمه کارگران ساختمانی»؛ تلاش‌هایی برای اصلاح سازوکار محاسبه «حق بیمه کارفرمایان» شده است تا با افزایش اعتبارات این بخش، زمینه برای حذف سهمیه‌ها و بیمه تمامی کارگران ساختمانی کشور فراهم شود.

۱. سوابق قانونی

• قانون «بیمه اجباری کارگران ساختمانی» مصوب سال ۱۳۵۲

بهموجب این قانون کارگران شاغل در کارهای ساختمانی اعم از ایجاد ساختمان یا توسعه ساختمان، تجدید بنا و تخریب مربوط به آن، در مقابل حوادث ناشی از کار بیمه شدند. بهموجب ماده (۵) این قانون متقاضیان پروانه ساختمانی اعم از ایجاد و یا تجدید بنا مکلف شدند تا به‌ازای هر مترمربع زیربنا مبلغ سی ریال به‌عنوان حق بیمه به حساب سازمان بیمه‌های اجتماعی واریز و رسید مبلغ مذکور را اخذ کنند. این حق بیمه در مورد خانه‌هایی که سطح زیربنای آنها ۱۵۰ مترمربع یا کمتر بود، برای هر مترمربع ۵ ریال تعیین شده بود. مطابق تبصره «۱» این قانون صدور پروانه ساختمان از طرف شهرداری‌ها موکول به ارائه و تسلیم رسید وجوه موضوع این ماده بوده است. شایان ذکر است این قانون کارگران را فقط در مقابل حوادث ناشی از کار تحت پوشش قرار می‌داد و خدماتی همچون بازنشستگی را در نظر نگرفته بود.

• قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه اجباری کارگران ساختمانی مصوب سال ۱۳۵۲» مصوب سال ۱۳۷۹

بهموجب قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه اجباری کارگران ساختمانی مصوب سال ۱۳۵۲» که در ۱۳۷۹/۰۸/۱۷ به تصویب رسید، مقرر شد تا حق بیمه دریافتی به شرح زیر اصلاح گردد:

۱. تا ۱۰۰ مترمربع سطح زیربنا به‌ازای هر مترمربع معادل سه درصد (۳٪) حداقل مزد روزانه کارگر ساده شهری زمان درخواست پروانه.

۲. از ۱۰۰ مترمربع سطح زیربنا به بالا به‌ازای هر مترمربع معادل چهار درصد (۴٪) حداقل مزد روزانه کارگر ساده شهری زمان درخواست پروانه.

• قانون «بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی» مصوب سال ۱۳۸۶

قانون بیمه اجتماعی کارگران ساختمانی که در سال ۱۳۸۶ به تصویب رسید، برای نخستین بار امکان پوشش کامل بیمه اجتماعی را برای کارگران شاغل در کارهای ساختمانی و افراد خانواده آنها فراهم ساخت. تا پیش از آن کارگران یادشده فقط از نظر «حوادث ناشی از کار» بیمه بودند و سایر خدمات تأمین اجتماعی را شامل نمی‌شد، اما مطابق ماده (۴) این قانون، کارگران ساختمانی مشمول خدماتی چون غرامت حوادث و بیماری‌ها، غرامت دستمزد، از کارافتادگی، بازنشستگی و فوت گردیدند.

به موجب ماده (۶) این قانون کارگران یادشده پس از دریافت کارت مهارت فنی، با پرداخت حق بیمه معادل ۷ درصد دستمزد ماهیانه می‌توانستند بیمه شوند. همچنین بنا به تکلیف ماده (۵)، سازمان تأمین اجتماعی مکلف بوده تا با دریافت حق بیمه معادل چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهیانه سال درخواست به‌ازای هر مترمربع سطح زیربنا از کارفرمایان (به‌عنوان حق بیمه سهم کارفرما) نسبت به بیمه کارگران اقدام کند.

شایان ذکر است این قانون تفاوتی میان مناطق مختلف کشور در دریافت حق بیمه قائل نشد که این مسئله موجب شد تا با تصمیم مجلس شورای اسلامی و برای جلوگیری از افزایش هزینه‌های ساخت‌وساز، اجرای آن در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ متوقف شود تا اصلاحاتی در آن صورت گیرد.

با فاصله حدود چهار ماه از تصویب قانون فوق، قانون بودجه ۱۳۸۷ کل کشور در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که در بند «۲۹» آن آمده بود «قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمان‌ها در سال ۱۳۸۷ لازم‌الاجرا نیست».

• قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب سال ۱۳۸۶» مصوب سال ۱۳۸۷

با تصویب قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶» در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۴ مقرر شد تا حق بیمه متعلقه برای هر مترمربع زیربنا براساس حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار و بر مبنای ارزش معاملاتی املاک و مترژ و طبقات موضوع ماده (۶۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن، سطح زیربنا و سایر شاخص‌های ارزش‌گذاری منطقه‌ای اعم از شهری و روستایی و با توجه به ضریب محرومیت باشد و در هر صورت نرخ حق بیمه با توجه به شاخص‌های مورد اشاره نباید بیش از چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار باشد.

• قانون بودجه سال ۱۳۹۱

در بند «۱۱» ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱ مقرر شد تا مبلغ حق بیمه متعلقه برای هر مترمربع زیربنا موضوع ماده (۵) اصلاحی قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی با رعایت سقف چهار درصد (۴٪) مذکور در ماده یادشده، مجموعاً در سال ۱۳۹۱ به اندازه یک درصد (۱٪) نسبت به سال ۱۳۹۰ افزایش یابد.

در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۹ قانونی تحت عنوان «قانون رفع موانع اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی و نحوه مجازات متخلفان» به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در آن سازمان تأمین اجتماعی مکلف شد همه کارگران شاغل در کارهای ساختمانی مشمول قانون یادشده را به‌طور کامل و با نظارت دقیق بیمه کند.

• قانون بودجه سال ۱۳۹۲

به موجب بند «۸۹» قانون بودجه سال ۱۳۹۲ پرداخت حق بیمه و ارائه اسناد در زمان صدور پروانه ساختمان موضوع قانون بیمه

اجتماعی کارگران ساختمانی در شهرها و روستاهای کشور متوقف و سازمان مالیاتی مکلف شد تا ۹۰۰ میلیارد تومان عوارض ارزش افزوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از محل منابع مندرج در بندهای «ج» و «د» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده متمرکز نزد سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور را به‌عنوان حق بیمه سهم کارفرما برای بیمه کارگران ساختمانی به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت کند که این مصوبه با اعتراض شهرداری‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ تمدید نشد.

• قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه اجتماعی کارگران ساختمانی» مصوب سال ۱۳۹۳

در تغییری که سال ۱۳۹۳ اتفاق افتاد؛ سازوکار تأمین منابع حق بیمه کارفرما مجدداً تغییر پیدا کرده است. در این قانون سازمان تأمین اجتماعی مکلف شد تا با دریافت ۱۵ درصد از مجموع عوارض صدور پروانه از مالک نسبت به تداوم پوشش بیمه تمام کارگران ساختمانی اقدام کند. همچنین در صورت عدم تأمین منابع لازم برای گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران، با تصویب هیئت وزیران افزایش سقف مجموع عوارض تا بیست درصد (۲۰٪) مجاز شمرده شده است.

اجرای این موضوع که در قالب اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶ به تصویب رسیده بود از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ گویای این است که مشکل تأمین منابع مالی برای بیمه کارگران ساختمانی تشدید شده و منابع حاصل از اجرای این حکم تکافوی هزینه‌های موجود را نداده است. بنا به آمار سازمان تأمین اجتماعی اجرای این قانون از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ نزدیک به ۹۸۰۰ میلیارد تومان کسری منابع برای این سازمان ایجاد کرده است.

چالش دیگر این نوع دریافت حق بیمه از کارفرمایان، بروز اختلاف بین سازمان تأمین اجتماعی و شهرداری‌های کشور در زمینه تعداد پروانه‌های صادر شده و مبالغ دریافت شده به‌عنوان حق بیمه است.

• قانون «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی» مصوب ۱۴۰۱/۱۱/۵

با توجه به کسری منابع سازمان تأمین اجتماعی و مطالبات گسترده کارگران مبنی بر حذف سهمیه‌بندی، طرح اصلاح قانون بیمه کارگران ساختمانی توسط مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۹ ارائه شد. در این طرح که تمرکز آن بر اصلاح ماده (۵) قانون بیمه کارگران ساختمانی بود؛ پس از ذکر نارسایی قوانین گذشته پیشنهاد شده بود تا حق بیمه کارفرمایان به‌ازای هر مترمربع سطح زیربنا، معادل یک و دو دهم درصد ($1/2$ ٪) قیمت روز زمین محل صدور پروانه با توجه به کاربری‌های مختلف تعیین شده در پروانه، موضوع تبصره «۳» ماده (۶۴) قانون مالیات‌های مستقیم (اصلاحیه سال ۱۳۹۴) محاسبه و متقاضی پروانه به حسابی که سازمان تأمین اجتماعی تعیین کرده، واریز کند.

پس از بررسی طرح مذکور در کمیسیون اجتماعی مجلس، با اصلاح ماده (۵) مقرر شد تا حق بیمه کارفرما برای هر مترمربع زیربنا در هر طبقه و همچنین برای توسعه بنا نسبت به سطح زیربنای توسعه‌یافته، از دو تا چهارده درصد حداقل دستمزد ماهیانه همان سال و براساس شاخص‌های میزان جمعیت، ارزش منطقه‌ای، محرومیت و مشخصات و کاربری بنا محاسبه شود. تعیین این درصد باید به‌گونه‌ای باشد که میزان دریافتی سازمان از این محل، به‌طور میانگین کمتر از شش درصد (6 ٪) و بیشتر از هشت درصد (8 ٪) حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار در همان سال نباشد. شایان ذکر است تعیین این درصد برعهده کمیته‌ای مرکب از نمایندگان کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی، کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایی صنعت ساختمان، نمایندگان وزارت کشور، راه و شهرسازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان نظام مهندسی کشور است.

پس از ارسال این مصوبه به صحن علنی مجلس، کلیات این طرح تصویب شد؛ اما با توجه به پیچیدگی طرح و اظهار مخالفت

برخی از نمایندگان، این مصوبه دوشوری شده و مجدداً به کمیسیون اجتماعی برای بررسی مجدد ارجاع شد. پس از بررسی مجدد طرح در کمیسیون اجتماعی، مقرر شد تا میزان دریافتی سازمان از این محل، در مناطق روستایی معادل یک درصد (۱٪) و در سایر مناطق کشور معادل چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار در همان سال باشد که همین قاعده نیز در صحن علنی و در تاریخ ۵ بهمن ماه ۱۴۰۱ مصوب شد. این مصوبه در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس به شماره مسلسل ۱۸۱۷۴ مورد بررسی قرار گرفته است.

• طرح «اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های کارگران ساختمانی» ارائه شده در سال ۱۴۰۲

متن این طرح به شرح زیر است:

«در ماده (۵) قانون بیمه اجتماعی کارگران ساختمانی و اصلاحات بعدی آن، عبارت «حداقل دستمزد ماهانه» به عبارت «قیمت منطقه‌ای» اصلاح می‌گردد.»

بنا به ادعای ارائه‌کنندگان طرح، دلیل ارائه این طرح افزایش غیرمنطقی هزینه‌های ساخت‌وساز در برخی مناطق کشور بوده است. البته به دلیل وجود تجربیات قبلی، این موضوع تا حدی قابل پیش‌بینی بوده و در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس به شماره مسلسل ۱۸۱۷۴ نیز به احتمال افزایش غیرمنطقی هزینه‌ها با رویکرد اتخاذ شده اشاره شده است. پس از انجام بررسی‌ها در کمیته مربوطه، به صورت کلی مقرر شده تا حق بیمه اخذ شده بسته به میزان جمعیت و میزان محرومیت (با شاخص قیمت منطقه‌ای) متفاوت باشد تا میزان افزایش هزینه‌های ساخت‌وساز تعدیل شود که در ادامه به جزئیات مصوبه کمیسیون پرداخته می‌شود.

۲. ارزیابی مصوبه نهایی کمیسیون

توضیح	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح	مخالف	موافق	متن مصوبه نهایی کمیسیون اجتماعی
تغییر مهم این مصوبه نسبت به قانون قبلی، تمایز بین نقاط مختلف کشور در میزان حق بیمه دریافتی، با در نظر گرفتن شاخص‌های جمعیت و قیمت منطقه‌ای است؛ به این نحو که حق بیمه دریافتی در روستاها و شهرهای کوچک کمتر از شهرهای بزرگ باشد. همچنین در داخل هر شهر نیز با افزایش قیمت منطقه‌ای، حق بیمه دریافتی افزایش یابد. بدین ترتیب حداقل و حداکثر حق بیمه دریافتی در کشور به ترتیب ۱ و ۷ درصد خواهد بود.				*	ماده واحد- بند «الف» ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی اصلاحی مصوب ۱۴۰۱/۱۱/۵ و تبصره‌های آن به شرح ذیل اصلاح می‌شود: الف) سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم در امر ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش زیربنای ساختمان، تجدید بنا، تعمیرات اساسی و یا تخریب آنها و دریافت حق بیمه سهم کارفرمایی مربوط از محل مساحت (مترائ) ساخت‌وساز، این کارگران را بیمه نماید. متقاضیان ساخت‌وساز اعم از احداث و یا تجدید بنا در محدوده، حریم و خارج از حریم شهرها، مکلفند برای هر مترمربع زیربنا در هر طبقه و همچنین جهت توسعه بنا نسبت به سطح زیربنای توسعه یافته برای

متن مصوبه نهایی کمیسیون اجتماعی	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	توضیح
<p>ساخت‌وساز شهری با مجوز شهرداری‌ها، حق بیمه سهم کارفرمایی کارگران ساختمانی شاغل را به شرح ذیل پرداخت نمایند:</p> <p>۱. شهرهای تا پنجاه هزار نفر جمعیت از یک درصد (۱٪) تا دو درصد (۲٪) حداقل دستمزد ماهیانه همان سال،</p> <p>۲. شهرهای پنجاه هزار نفر تا پانصد هزار نفر جمعیت از یک درصد (۱٪) تا چهار درصد (۴٪) حداقل دستمزد ماهیانه همان سال،</p> <p>۳. شهرهای پانصد هزار نفر تا یک میلیون نفر جمعیت از یک و نیم درصد (۵/۱٪) تا پنج درصد (۵٪) حداقل دستمزد ماهیانه همان سال،</p> <p>۴. شهرهای بیش از یک میلیون نفر جمعیت از دو درصد (۲٪) تا شش درصد (۶٪) حداقل دستمزد ماهیانه همان سال،</p> <p>۵. شهر تهران از دو درصد (۲٪) تا هفت درصد (۷٪) حداقل دستمزد ماهیانه همان سال.</p>					
تبصره ۱- در واحدهای تجاری گروه‌های فوق، به حداکثر درصد پرداختی در هر گروه، یک درصد (۱٪) اضافه می‌شود.	*				حق بیمه در نظر گرفته شده برای ساختمان‌های تجاری، ۱ درصد بیشتر از واحدهای مسکونی و اداری در نظر گرفته شده است.
تبصره ۲- فاصله حداقل و حداکثر ارزش معاملاتی هر یک از گروه‌های فوق، به ده (۱۰) دسته مساوی تقسیم و دریافت حق بیمه به ترتیب از کمترین به بیشترین ارزش منطقه‌ای محاسبه می‌شود.	*				حکم این تبصره بدین معناست که با توجه به حداقل و حداکثر قیمت منطقه‌ای در هر شهر، ۱۰ بازه قیمتی برای آن شهر تعیین شود و حق بیمه با توجه به قرار گرفتن در هر منطقه تعیین شود.
تبصره ۳- برای ساخت‌وساز در داخل محدوده روستاها با مجوز دهیاری‌ها، نیم درصد (۰/۵٪) حداقل دستمزد ماهیانه دریافت می‌شود.	*				به جهت کاهش هزینه‌های ساخت‌وساز در روستاها، حق بیمه در نظر گرفته شده برای این مناطق در مصوبه جدید نسبت به قانون قبلی، نصف شده است.
تبصره ۴- برای ساخت‌وساز در خارج از محدوده روستاها (محدوده عمل پخش‌داری‌ها) و در داخل مجتمع‌ها و شهرک‌های کشاورزی، مناطق آزاد تجاری - صنعتی، مناطق ویژه اقتصادی، نواحی و شهرک‌های صنفی و مناطق نمونه گردشگری، با مجوز سازمان‌های متولی به‌ازای هر مترمربع یک درصد (۱٪) حداقل دستمزد ماهیانه دریافت می‌شود.			*		به نظر می‌رسد تخفیف در نظر گرفته شده برای مناطق آزاد توجیه لازم را نداشته و حق بیمه این مناطق باید مطابق قوانین شهری محاسبه و اخذ شود.
تبصره ۵- ساخت‌وسازهای مساجد، حسینیه‌ها و خانه‌های عالم از پرداخت حق بیمه موضوع این قانون معاف است.	*				این معافیت در قانون قبلی نیز وجود داشته و تغییری نکرده است.
تبصره ۶- افراد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور که شخصاً متقاضی پروانه ساختمانی و ساخت‌وساز اعم از احداث یا تجدید بنا موضوع این قانون هستند، تا ۷۵ مترمربع از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف می‌باشند. آیین‌نامه اجرایی این تبصره در خصوص نحوه شناسایی اشخاص موضوع این تبصره براساس سطح	*				این معافیت در قانون قبلی نیز وجود داشته و تغییری نکرده است.

متن مصوبه نهایی کمیسیون اجتماعی	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	توضیح
درآمد و دارایی آنها توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره) تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.					
تبصره ۷- ساخت‌وسازهای روستایی با هدف اقامت موقت یا گردشگری براساس درصد ارزش معاملاتی نزدیک‌ترین منطقه شهری به روستای مذکور محاسبه می‌شود.	*				
تبصره ۸- در پروژه‌های ملی حمایتی ساخت مسکن معرفی شده توسط وزارت راه و شهرسازی برای تأمین مسکن متقاضیان واجد شرایط مربوطه در تمامی مناطق شهری کشور، ضریب ذکر شده در این بند، یک درصد (۱٪) می‌باشد.			*		به جهت اینکه اکثریت متقاضیان مسکن ملی از دهک‌های ضعیف‌تر جامعه هستند، این معافیت در نظر گرفته شده است. با این حال به نظر می‌رسد برای اطمینان از تأمین هزینه‌های لازم، حق بیمه در نظر گرفته شده در شهرهای بزرگ (مثل تهران) با قیمت منطقه‌ای بالا، می‌تواند افزایش بیشتری داشته باشد. استفاده از عبارت «پروژه» مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی بوده و باید عبارت «طرح» جایگزین شود.
تبصره ۹- در خصوص آن بخش از کارهای ساختمانی که در اجرای بند «۲» ماده (۲) این قانون صورت می‌گیرد، پرداختی سهم سازمان تأمین اجتماعی بابت صدور پروانه ساختمانی در محاسبه حق بیمه سهم کارفرمایی کارگران ساختمانی پیمانکار لحاظ می‌شود و سازمان تأمین اجتماعی مکلف است نسبت به منظور نمودن حق بیمه سهم کارفرمایی در لیست حقوق و مزد ماهیانه کارگران ساختمانی شاغل تا سقف مبلغ مذکور اقدام نموده و مفاصاحساب مربوطه را مطابق مواد (۳۸) و (۴۱) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ (با اصلاحات و الحاقات بعدی) صادر نماید.			*		در هنگام صدور پروانه، به سبب مشخص نبودن نوع فرایند (شخصی یا پیمانکاری بودن)، ابتدا فرض می‌شود که ساخت به صورت شخصی است و لذا هنگام صدور پروانه حق بیمه نیز دریافت می‌شود و در ادامه، در صورت ساخت به صورت پیمانکاری، حق بیمه پرداخت شده از مبلغ محاسبه شده برای حق بیمه پیمانکاری کسر می‌شود. این بند به جهت اطمینان از تحقق این امر است. استفاده از عبارت «لیست» مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی بوده و باید عبارت «فهرست» جایگزین شود.
تبصره ۱۰- در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران ساختمانی، افزایش ضرایب حق بیمه مذکور در هریک از بندها و تبصره‌های ماده (۵) تا حداکثر یک درصد (۱٪)، با تصویب هیئت وزیران بلامانع است.	*				به دلیل نوسانات در میزان ساخت‌وساز و تعداد کارگران ساختمانی و همچنین تغییرات متعدد این قانون، این بند تلاش دارد تا در صورت مکفی نبودن منابع، نیاز به ورود مجدد مجلس شورای اسلامی نباشد و هیئت دولت بتواند بسته به مصلحت روز، اندکی حق بیمه تعیین شده را تغییر دهد.
تبصره ۱۱- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با هماهنگی وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کشور و راه و شهرسازی از محل منابع حق بیمه سهم کارفرمایی، با ایجاد زیرساخت‌های مناسب و همچنین بهره‌مندی از سامانه رفاه ایرانیان و سایر سامانه‌های مرتبط، نسبت به شناسایی دقیق کارگران شاغل در امر ساختمان در دوره اشتغال اقدام نماید.	*				به جهت امکان سوءاستفاده سایر اقشار از مزایای این قانون، سازمان تأمین اجتماعی مکلف شده تا با استفاده از منابع این قانون، به ایجاد زیرساخت‌هایی اقدام کند که منجر به شناسایی و پالایش بهتر کارگران ساختمانی شود.

اصلاح ماده (۵) قانون بیمه کارگران ساختمانی در مجموع اقدامی مثبت ارزیابی می‌شود که می‌تواند با تغییر مدل تأمین مالی این قانون، خلأ موجود را برطرف کرده و نزدیک به حداقل ۴۰۰ هزار کارگر ساختمانی محروم از بیمه اجتماعی را به حق قانونی خود برساند که این امر گامی رو به جلو در راستای تحقق عدالت اجتماعی و عمل به اسناد بالادستی است.

باین حال باید توجه داشت که اصلاح این قانون باید به نحوی باشد که افزایش قیمت تمام شده مسکن، حداقل ممکن باشد. تعیین درصد حق بیمه یکسان برای همه مناطق شهری در مصوبه سال ۱۴۰۱ موجب رشد بالای میزان حق بیمه پرداخت شده در مناطق محروم‌تر شد. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز براساس تجربه سال ۱۳۸۶ در گزارش قبلی خود به شماره مسلسل ۲۳۰۱۸۱۴۶ در خصوص این موضوع هشدار داده بود که «محدود کردن بازه تعیین حق بیمه در مناطق مختلف موجب افزایش هزینه ساخت در مناطق کم‌برخوردارتر خواهد شد. توجه نکردن به این نکته باعث افزایش غیرمنطقی هزینه‌های ساخت‌وساز در مناطق کم‌برخوردارتر و در نتیجه توقف اجرای قانون خواهد شد».

باین حال در مصوبه فعلی این نقیصه تا حدودی برطرف شده و با توجه به شاخص جمعیت و قیمت منطقه‌ای، حق بیمه دریافتی در نقاط مختلف شهری و روستاها متفاوت است. باید در نظر داشت با توجه به تصمیم سیاستگذار مبنی بر افزایش تعداد کارگران ساختمانی تحت پوشش بیمه، افزایش نسبی هزینه حق بیمه اجتناب‌ناپذیر بوده و تلاش‌ها باید معطوف به توزیع این افزایش باشد تا افزایش هزینه ساخت‌وساز به حداقل برسد. لذا همان‌طور که در صدر این بخش ذکر شد، مصوبه فعلی در مجموع مثبت ارزیابی می‌شود.

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحد	•			
تبصره ۱	•			
تبصره ۲	•			
تبصره ۳	•			
تبصره ۴			•	
تبصره ۵	•			
تبصره ۶	•			
تبصره ۷	•			
تبصره ۸			•	
تبصره ۹			•	
تبصره ۱۰	•			
تبصره ۱۱	•			